

VOIKO JA SAAKO KULTTUURIA MUUTTAA?

**Perhekasvatustyön tukiohjelma auttaa
afrikkalaisia oman kulttuurinsa
myönteisiin muutoksiin**

Anna-Kaarina Palmu

Kehittämishanke
Marraskuu 2012

Seksuaaliterapian
ammattilliset erikoistumisopinnot
30 op

KUVAILULEHTI

Tekijä PALMU, Anna-Kaarina	Julkaisun laji Kehittämishanke	Päivämäärä 15.11.2012
	Sivumäärä 33	Julkaisun kieli Suomi
Työn nimi VOIKO JA SAAKO KULTTUURIA MUUTTAA?		
Ammatilliset erikoistumisopinnot Seksuaaliterapia		
Työn ohjaaja VALKAMA, Sirpa		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Työskentelen yhdessä mieheni kanssa Suomen Lähetysseuran ulkomaisessa työssä perhetyön kouluttajana. ”Perhekasvatustyön tukiohjelman” tarkoituksena on tukea yhteistyökumppaneita paikallisten vastuunkantajien kouluttamiseksi perheeseen ja avioliittoon liittyvissä kysymyksissä. Työmme kohdealueina ovat useat maat, joista yksi on Tansania.</p> <p>Vuosien 2012-2013 aikana liityimme Tansanian evankelisluterilaisen kirkon Tumaini-yliopiston alaiseen ”Kulttuurien muuttaminen” (Changing Cultures) -projektiin vierailevina kouluttajina. Tässä kehittämishankkeessa kuvailen prosessia, jonka tavoitteena on kouluttaa useita kymmeniä perhetyön kouluttajia eteläisen Tansanian eri alueille. Jatkossa kirkolla on realistisia mahdollisuuksia huolehtia itsenäisesti perhetyön kehittämisestä ja uusien kouluttajien kouluttamisesta.</p> <p>Avioliitto ja yleisemminkin perherakenteet 43 miljoonan asukkaan Tansaniassa ovat murroksessa. Perinteisissä tapakulttuureissa on haitallisia käytäntöjä, jotka aiheuttavat ongelmia parisuhteissa ja perheissä. Hiv ja aids ovat levinneet pandemia-mittoihin. Seksuaalisuus on tabu. Seksuaalikäyttäytymiseen liittyy useita tunnettuja ”salaisuuksia”. Naisen ja miehen tasa-arvo on vasta haave.</p> <p>Perhekasvatusohjelmamme lähestymistapa on kokonaisvaltainen: perheen ja yhteisön kysymyksiä tulee tarkastella kokonaisuutena, ei vain yksittäisinä (esim. seksuaalielämän) ongelmina. Ohjelmassa käytetään ratkaisukeskeistä työskentelymallia. Seksuaalineuvonnalle ja -terapialle olisi paljonkin tarvetta – siihen koulutettuja vain ei tahdo löytyä. – Tietämättömyys on maassa perusongelma, näin myös parisuhteen ja esim. vuorovaikutustaitojen suhteen. Kirkko voi merkittävästi vaikuttaa, ei vain perheiden vaan koko yhteisön hyvinvointiin opettamalla pariskuntia ja yleisemminkin sukuperheen jäseniä (myös nuoria) perheasioista.</p> <p>Kulttuuria voi ja sitä pitääkin muuttaa haitallisiin tapoihin puuttamalla ja toisaalta vahvistamalla myönteisiä muutoksia parisuhteissa ja perheiden elämässä.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Kulttuuri, perhe, avioliitto, seksuaalisuus, kirkko, Tansania, perhetyön kurssit		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	2
2 VIITEKEHYS	3
2.1 Tietoa Tansaniasta	3
2.2 Avioliiton murros Tansaniassa	5
2.3 Seksuaalisuus ja avioliitto	7
2.4 Seksin erilaiset kasvot	9
2.5 Hiv ja aids haasteena	11
2.6 Tyttöjen ja naisten sukupuolielinten silpominen	15
2.7 Mitä kirkot voivat tehdä?	16
2.8 Kulttuurien muuttaminen (Changing Cultures) -hanke	17
3 TARKOITUS JA TAVOITTEET	20
3.1 Suomen Lähetysseuran Perhekasvatusohjelman työnäky	20
3.1 Perhetyön tavoitteet Tansaniassa	20
4 HANKKEEN TOTEUTUS	21
4.1 Ensimmäinen koulutusmatka Tansaniaan	21
4.1.1 Perhetyön peruskurssit	22
4.1.2 Seksuaalineuvontaa peruskursseilla	23
4.1.3 Perhetyön kouluttajakurssit	24
4.1.4 Kouluttajakurssilaisten palautetta	26
4.2 Toinen koulutusmatka vuonna 2013	27
4.3 Seksuaaliterapiasta ja sen tarpeesta Tansaniassa	28
5 POHDINTAA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	30
5.1 Tansanian perhetyön kehittäminen tulevaisuudessa	30
5.2 Ratkaisukeskeinen lähestymistapa perhekasvatustyössä	31
5.2 Voiko ja saako kulttuuria muuttaa?	32
LÄHTEET	33
LIITTEET	34
LIITE 1 Avioliiton peruskurssin ohjelma	34
LIITE 2 Perhetyön kouluttajakurssin ohjelma	35
LIITE 3 Perhetyön kouluttajakurssien kokonaissuunnitelma 2012-2013	36

1 JOHDANTO

Suomen Lähetykseuran Perhekasvatustyön tukiohjelma

Suomen Lähetysseura aloitti vuonna 2010 perhekasvatustyön tukiohjelman. Suomen Lähetysseuran ulkomaanosaston ”**Perhekasvatustyön tukiohjelma 2011-2014**” kohdistuu ohjelmapohjaisena ilman maantieteellistä rajausta **useisiin maihin, joissa Suomen Lähetysseuralla on yhteistyökumppaneita**. Hankkeella vaikutetaan siihen, että yhteistyökumppanit ottaisivat perhenäkökulman huomioon kaikessa toiminnassaan, ja tuetaan yhteistyökumppaneita niiden pyrkiessä kouluttamaan vastuuhenkilöitä perhetyön eri osa-alueille. - Tansania on yksi hankkeen kohdemaista.

Hankkeella tarjotaan yhteistyökumppaneille perheasioissa konsultointia ja tukea kouluttajien koulutukseen (TOT), jotta nämä voisivat mahdollisimman hyvin huolehtia itse tarvittavan koulutuksen antamisesta. Siinä autetaan kumppaneita ottamaan **perhenäkökulma** huomioon kaikessa toiminnassaan ja kouluttamaan vastuuhenkilöitä toimimaan perhetyön opastajina ja kouluttajina. - Työskentelen hankkeen kouluttajana yhdessä työparinani toimivan aviopuolisoni kanssa.

”Perhenäkökulman huomioonottaminen” tarkoittaa mm. toimia perheen tai sukuperheen (extended family) hyvinvoinnin edistämiseksi ja parisuhteen tukemiseksi. Pyritään siihen, että yksilö perheen/perheyhteisön jäsenenä voi hyvin ja saa tilaa turvalliseen kasvuun ja kehitykseen. Perhenäkökulma tuo yksilökeskeisyyden sijaan yhteisöllistä lähestymistapaa kestäväen kehityksen vahvistamiseksi. Tarjotaan mahdollisuutta aloittaa tai vahvistaa perhetyötä kumppanien omilla ehdoilla.

Perheeseen liittyvät haasteet muuttuvassa maailmassa ovat suuret. Tarvitaan tehostettua perhetyötä, sillä perheen, yhteiskunnan perussolun, kaikinpuolinen hyvinvointi on edellytys kaikelle kestäväälle kehitykselle.

Ennakoiva/vahvistava perhetyö (perhekasvatustyö) verrattuna korjaavaan, ongelmalähtöiseen toimintamalliin tuottaa parempia tuloksia pienemmin panostuksin. Esimerkiksi vammaisten asema parantuu, kun heidät on lapsuusajan perheessä hyväksytty; Naisen asema kohentuu, kun tyttö on kotona ollut tasa-arvoinen; Pojan ajattelussa syntyvään miehen malliin vaikuttaa se, miten poika on lapsuuskodissaan nähnyt isän kohtelevan äitiä tai sisaria.

Yleismaailmallinen **perhe-elämän kriisi** on nähtävissä kaikkialla. Osaltaan ongelmia tuottavat haitalliset tai vahingoittavat perinteet. Toisaalta nopea tapakulttuurien muutos on lisännyt hämmennystä ja ongelmia. Aikamme perheiden ongelmakenttä on moninainen: erilaiset ristiriidat; lähisuhdeväkivalta, ”haitalliset tavat” (harmful traditional practices, kuten esim. naisten sukupuolielinten silpominen, jne.) naisten ja lasten heikko asema, lasten, puolison ja vanhusten hylkääminen, avioerot, sairaudet, köyhyys, heikot ihmissuhdetaidot, ja muu yleinen oppimattomuus, jne.

2 VIITEKEHYS

2.1 Tietoa Tansaniasta

Tansania on yksi niistä maista, missä perhetyön koulutusta on ohjelman puitteissa järjestetty. Tansania on noin 43 miljoonan asukkaan valtio Itä-Afrikassa. YK:n kehitysjärjestön mukaan Tansania on listan loppupäässä inhimillistä kehitystä kuvaavalla asteikolla. Talous on kasvanut viime vuosina, ja ulkomaisten velkojen mitätöinti on johtanut siihen, että rahaa on riittänyt energiantuotantoon ja ruokahuoltoon. Väestö kasvaa kuitenkin niin nopeasti, että äärimmäisessä köyhyydessä elävien määrää ei ole helppoa vähentää. Talous on vahvasti riippuvainen maataloudesta.

Suomen Lähetysseura on toiminut Tansaniassa vuodesta 1948. Yksi sen yhteistyökumppaneista maassa on Tansanian evankelisluterilainen kirkko (ELCT). Se toteuttaa useita kehitysyhteistyöhankkeita, jotka saavat tukea Suomen Lähetysseuran kautta Suomen Ulkoasiainministeriöltä. Yksi näistä hankkeista on kirkon omistaman Tumaini-yliopiston ohjelma, joka pureutuu hiv/aidsin leviämisen kulttuurisiin perussyihin.

Tumaini-yliopiston ”Kulttuurien muuttaminen” (Changing Cultures) -hankkeen tavoitteena on pysyvä asenteiden ja käyttäytymisen muutos. Välineinä tähän ovat perheneuvontatyö, avioliittoseminaarit ja kouluttajien koulutus sekä valistus ja kampanjointi yläasteen kouluissa. Tärkeä väline ovat myös mikroluotot nuorille ja leskille.

Tansania on yksi niistä itäisen ja eteläisen Afrikan alueista, joilla hiv/aids on saavuttanut paikoitellen pandeemiset mittasuhteet. Maassa toimii epidemian ehkäisytyössä lukuisa joukko kansalaisjärjestöjä, valtiollisia organisaatioita ja kansainvälisiä toimijoita. Tiedotusta, neuvontaa ja kondomikampanjointia on tarjolla, mutta tämä ei yksin riitä. Hiv/aids on ennen kaikkea sosiaalinen ilmiö, jonka juuret ulottuvat syvälle yhteiskunnallisiin arvoihin, perhekäsitykseen ja ihmissuhteisiin. Perheet, ihmissuhteet ja parisuhteet ovat ongelman keskiössä.

Sukupuolten tasa-arvoon liittyvät kysymykset ovat Tansanian hallituksen yksi keskeinen kehityshaaste. Maaliskuussa 2012 julkaistussa maan hiv/aids-työn edistymistä käsittelevän raportin (HIV/aids situation in Tanzania, 2012) mukaan tasa-arvoa pyritään edistämään nostamalla esiin haitalliset sukupuolinormit, naisiin kohdistuva väkivalta ja sukupuolten välinen epätasa-arvo. Ratkaisuna näihin ongelmiin tuodaan esille mm. naisten voimaannuttaminen (empowerment) sekä miesten myönteiset asenteet naisia kohtaan.

Edelleen raportissa todetaan, että 20 % kaikista naisista on kokenut seksuaalista väkivaltaa ainakin kerran tutkimusta edeltävän viiden vuoden jakson aikana. Eronneista tai leskeksi jääneistä naisista yli kolmasosa on joutunut seksuaalisen väkivallan kohteeksi, avioliitossa olevista 22 % ja naimattomista 11 %.

Valtaosassa tapauksista väkivallan tekijä on joku lähipiiristä, joko nykyinen aviomies tai kumppani (42 %), entinen aviomies tai kumppani (18 %), tai nykyinen tai entinen poikaystävä (9 %). Ainoastaan 3 % väkivallasta on tuntemattoman tekemää. Naimattomat naiset kertovat, että seksuaalista väkivaltaa käyttäneet ovat olleet joko heidän ystäviään tai tuttaviaan (32 %) tai nykyinen tai entinen poikaystävä (27 %).

2.2 Avioliiton murros Tansaniassa

”Monet afrikkalaiset kristityt perheet ovat kriisissä, joka liittyy vaikeuteen selvittää monenlaisten yhteiskunnallisten muutosten keskellä.” Näin todetaan kirjassa *Marriage and Family in African Christianity* (Avioliitto ja perhe afrikkalaisessa kristillisyydessä). Siihen on koottu useiden afrikkalaisten teologiensa perhe-elämää käsitteleviä kirjoituksia ja tutkimuksia. Vanhat perinteiset perhemallit ovat väistymässä. Ihmiset muuttavat enenevässä määrin työn perässä kaupunkeihin. Sukuperheen tuoma turvaverkko häviää, kun nuoret haluavat itse valita aviopuolisonsa sen sijaan, että suku järjestäisi avioliiton. Vanhat mallit väistyvät, mutta mistä saada uusia?

Perinteisesti avioliitto oli kahden sukuperheen välinen sopimus. Yhteiskunnallinen muutos on aiheuttanut sen, että perhe Tansaniassakin on muuttunut enemmän ydinperheen suuntaan. Tämän seurauksena pariskunnat jäävät yksin ongelmiensa kanssa jääden ilman sitä tukea, minkä perinteinen sukuperhe tarjosi. Avioliiton vahvistamiseen liittyivät perinteisesti myös ns. morsiusmaksut, joita sulhasen suku suoritti tavalla tai toisella morsiamen suvulle. Morsiusmaksu oli alun perin kahta perhekuntaa yhdistävä tekijä. Sen tarkoitus oli turvata syntynyttä liittoa ja vahvistaa siinä syntyvien lasten asemaa. Mutta käytäntö muuttui haitalliseksi, kun morsiusmaksuja monesti tulkittiin siten, että kyse onkin ”morsiamen hinnasta”. Näin ajateltiin, että koska mies on joutunut maksamaan vaimostaan, tämä on miehen omaisuutta. Niinpä ajateltiin, että miehellä on oikeus kohdella naistaan miten haluaa!

Nykypäivän (contemporary) avioliitto muodostaa sekin haasteen kristilliselle avioliittomallille. Perinteinen **moniavioisuus** on tuottanut ongelmia yksiavioisuutta opettavalle kirkolle. Moniavioisuus on myös kaupungistumisen myötä saanut uudenlaisen muodon. Miesten muuttaessa työn perässä kaupunkeihin he jättävät vaimon ja lapset maaseudulle. Monet ottavat kaupungissa uuden, epävirallisen vaimon.

Perinteisessä ajattelussa jokaisen velvollisuus oli mennä naimisiin ja synnyttää lapsia sukuperheeseen. Yhä enenevässä määrin Tansaniassakin alkaa kuitenkin olla koulu-tettuja, naimattomia naisia, jotka kyllä haluavat lapsia, mutta eivät halua miestä vauvoiksi. Nämä **naimattomat äidit lapsineen** ovat uusi haaste kirkon perhetyössä.

Monilla pariskunnilla on vaikeuksia avioliitossaan, koska keskinäinen luottamus puuttuu. Miehillä, mutta myös naisilla voi olla **avioliiton ulkopuolisia suhteita**. Maassa, missä hiv/aids on iso ongelma, nämä suhteet aiheuttavat etenkin vaimoille pelkoja tartunnasta. Vaimo saattaa tästä syystä yrittää kieltäytyä seksistä miehensä kanssa. Tämä taas helposti johtaa **perheväkivaltaan**, kun mies haluaa opettaa vaimolleen, mitkä ovat ”vaimon velvollisuudet”. Naisella ei siis käytännössä ole oikeutta kieltäytyä seksistä miehensä kanssa. Tämä asia tuli esille myös keskustellessani naisten kanssa kursseilla.

Yllä mainituissa esimerkeissä on kyse ennen kaikkea **perinteiden ja nykyajan välisistä jännitteistä**. Muutos yhteiskunnassa ja erityisesti avioliitto- ja perhekäsityksissä on ollut varsin nopeaa. Kristinusko on ollut yksi tekijä tässä muutoksessa; muita ovat mm. kaupungistuminen, koulutus, modernisaatio ja hiv/aids. Kaikki nämä osatekijät vaikuttavat siihen, että avioliitto instituutiona on keskellä kriisiä.

Iso haaste kirkolle on, kuinka näitä jännitteitä voidaan käsitellä niin, että sekä perinteiset arvot että nykyajan muuttunut ajattelutapa voisivat auttaa pariskuntia heidän avioliitoissaan sen sijaan, että ne tekevät elämän entistäkin vaikeammaksi. Ei ole mahdollista palata aikaan sata vuotta sitten. Yhteiskunnan muutokset ovat tapahtunut tosiasia. Mutta on mahdollista yhdessä etsiä perinteisistä arvoista jotain sellaista, mikä auttaa vahvistamaan nuoren sukupolven avioliittoja tämän päivän Afrikassa.

Nopea kaupungistuminen on tämän päivän Tansaniassa muuttanut elämän olosuhteita erittäin nopeasti. Yhteisölliset siteet, jotka menneisyudessa muodostivat moraalisen selkärangan, ovat löystyneet. Se on merkinnyt myös muutosta ihmisten moraalikäsityksissä; seksuaalikäyttäytymisestä on tullut irrallisempaa. Nämä käyttäytymisen muutokset ovat helposti aiheuttamassa moraalisia ristiriitoja ja syyllisyydentunteita. Ellei näitä päästä käsittelemään, ne tekevät pariskuntien elämän vaikeaksi.

(Kyomo, Selvan, 2004, s. 30-44)

2.3 Seksuaalisuus ja avioliitto

”Jokainen kulttuuriympäristö ja yhteisö määrittelee omat seksuaalinorminsa ja sen, mikä on hyväksyttävää ja mikä ei. Perinteisessä afrikkalaisessa kontekstissa seksuaalisuus on palvellut ennen kaikkea lisääntymistä. Mies, jolla on paljon lapsia, nähdään todellisena miehenä, ja nainen, joka synnyttää paljon lapsia, on oikea nainen. Pariskunnan tehtävä on tuottaa lisää jäseniä yhteisöä varten: lapset ovat tienneet työvoimaa, vaurautta ja sosiaaliturvaa suvulle. Korkean lapsikuolleisuuden takia on ollut parempi, että lapsia syntyy paljon.” (Kemppainen, 2011, 33.)

Seksuaalisuudella on perinteisesti ollut vahva sosiaalinen ulottuvuus. Vielä tänäkin päivänä maasai-yhteisöön tulevalle vieraille saatetaan tarjota isännän vaimo vuodekumppaniksi vieraanvaraisuuden merkinä. Yhdessä etiopialaisessa kansanryhmässä kylän naimisissa olevat naiset ovat eräänlaisessa ”yhteisomistuksessa”. Oman aviomiehen poissa ollessa joku naapurin miehistä saattaa tulla vieraaksi vaimon luo. Mies jättää keppinsä merkiksi ovenpieleen. Jos aviomies sitten palaa kotiin ja näkee kepin merkinä vieraasta, hän ei mene kotiinsa, sillä olisi häpeällistä yllättää oma vaimo toisen miehen sylissä. Perinteisesti tuossa yhteisössä ajateltiin: ”Eihän se ole nainen eikä mikään, jota vain oma mies haluaa!”

Nämä arvot kyseenalaistettiin sittemmin kristinuskon myötä, kun alettiin korostaa, että seksi kuuluu avioliittoon. Myöhemmin myös modernisaatio on siirtänyt painopistettä yhteisöllisyydestä yksilöön. Seksiä on alettu enemmän määrittää yksilön kokemuksesta käsin. Tänä päivänä perinteiset arvot, kristinuskon tuomat arvot sekä modernisaation kautta tulleet arvot määrittävät seksuaalisuutta Afrikassa.

Moniavioisuus on Afrikassa vanha ilmiö, mutta sitä tavataan edelleen meidän aikammekin. Tosin virallinen moniavioisuus on monin paikoin vähenemässä. Tansaniassa lainsäädäntö hyväksyy erilaisia avioliittomalleja: perinteinen ja islamin mukaan solmittu avioliitto voi olla moniavioinen, kun taas kristillinen ja siviiliavioliitto ovat yksiavioisia. Liiton solmiessaan pariskunta sitoutuu johonkin edellä mainituista malleista, ja sen mukaan miehelle on sallittua joko yksi tai useampi vaimo.

Uutena ilmiönä on tullut piilossa oleva moniavioisuus, eli pitkäaikaiset rinnakkaisuhteet. Rinnakkaisuhteilla tarkoitetaan tilannetta, missä ihminen elää kahdessa tai useammassa seksisuhteessa yhtä aikaa. Näissä suhteissa syntyy lapsia, ja kaikki tietävät asiasta, vaikkei siitä avoimesti puhutakaan. Tähän voi liittyä vielä sekin, että kaikilla osapuolilla voi olla lisäksi muita seksisuhteita. Myös naiset voivat aktiivisesti pitää yllä erilaisia rinnakkaisuhteita. Tällöin syntyy monimutkaisia seksuaalisuhteiden verkostoja, mitkä voivat hiv/aidsin leviämisen kannalta koitua kohtalokkaiksi. Rinnakkaisuhteet ovat erityisen altis kenttä viruksen leviämiselle.

Miksi rinnakkaisuhteet sitten ovat yleisiä Tansaniassa? Miesten kohdalla kyse on perinteisistä sukupuolirooleista. Miehen vauraus ja valta-asema ”edellyttää”, että hänellä on paitsi vaimo myös rakastajattaria. Naiselle rinnakkaisuhteet tuovat taloudellista turvaa. Jos nainen on suhteessa mieheen, tämän kuuluu elättää häntä ja suhteesta mahdollisesti syntyviä lapsia. Tämä on naiselle tärkeä peruste köyhässä maassa, missä ei ole järjestettyä sosiaaliturvaa.

Miehen ja naisen kunnia

Avioliitto säätelee yhteisöissä ihmisten seksuaalikäyttäytymistä. Naimattomuus nähdään normien vastaisena käyttäytymisenä, ja lapsettomuus on naiselle suuri murhenäytelmä. Lapsettomuus kyseenalaistaa naisen arvon yhteisössä.

Seksiä ennen avioliittoa ei pidetä sopivana, sillä esiaviolliset suhteet nähdään vahingollisina. Erityisesti tämä kuitenkin koskee tyttöjä. Tyttöjen kunnia-asia yhteisössä on säilyttää neitsyytensä ennen avioliittoa. Seksuaalisesti aktiivinen tyttö tuo perheelleen häpeää. Mutta siellä missä tytöiltä odotetaan koskemattomuutta, seksuaalisesti aktiivisia poikia saatetaan ihailta. Poikien kohdalla seksistä pidättäytymisen katsotaan olevan terveydelle haitallista. Aiemmin tämä ei ollut suuri ongelma, kun avioliitot solmittiin varsin nuorina. Mutta koulutuksen myötä avioliiton solmimisikä on nousut. Niinpä esiaviollinen seksi on vastaavasti lisääntynyt. Siihen liittyy myös lisääntynyt seksikumppaneiden määrä, mikä taas nostaa riskiä saada hiv-tartunta.

Perinteisen afrikkalaisen ajatustavan mukaan naisen tehtävä avioliitossa on tyydyttää miehensä seksuaaliset tarpeet ja synnyttää jälkeläisiä. Naisen kunnia liittyy arvokkaiseen ja pidättyväiseen käytökseen kotona, lasten synnyttämiseen ja miehen palvelemiseen. Miehen kunnia taas nousee omistajuudesta. Mies omistaa kodin, vaimon ja perheen. Hänen velvollisuutensa on elättää perheensä ja huolehtia siitä.

Vanhemmat eivät voi puhua lapsilleen seksistä. Se on selkeästi tabu. Koulussa opettavat eivät koe seksuaalikasvatusta luontevaksi. Usein siihen liittyy ajatus, että jos lapsille ja nuorille kerrotaan seksistä, he välittömästi alkavat kokeilla sitä. Tietoa tulvi kuitenkin kaikkialta. Niinpä lapset ja nuoret poimivat seksi- ja ihmissuhdevalistuksensa TV:n saippuasarjoista, internetistä ja muista tiedotusvälineistä, koulutovereilta ja kadulta. Lopputulos on sekoitus totta ja tarua. Lisäksi tulevat ristiriidat perinteiden ja vanhempien odotusten sekä elämän todellisuuden kanssa.

2.4 Seksin erilaiset kasvot

Teologian tohtori Kati Kempainen työskenteli 10 vuotta Tansaniassa Suomen Lähetysseuran lähettämänä Tumaini-yliopiston opettajana ja myöhemmin hiv/aids-projektin johtajana. Hän on työssään perehtynyt avioliittokysymyksiin ja ihmisten seksuaalikäyttäytymiseen. Hänen mukaansa (Kempainen 2011, s. 47-57) seksuaalisuus näyttäytyy monin eri tavoin:

1. *Vaihdantatalousseksi (transactional sex)*

Nainen saa seksin vastikkeeksi erilaisia kulutushyödykkeitä, kuten rahaa, kännyköitä, kauniita vaatteita, kosmetiikkaa koruja tms. Suhteeseen liittyy emotionaalista sitoutumista. Naiset kokevat nämä lahjat merkiksi tunnesiteestä ja he ylläpitävät suhdetta. Miehet eivät kuitenkaan välttämättä näe asiaa samalla tavalla. Heille lahjojen antaminen tuo oikeuden saada seksiä. Niinpä mies katsoo itsellään olevan oikeus pahoinpidellä naista, mikäli tämä kieltäytyy seksistä. Näihin suhteisiin Tansaniassa liittyvät nimitykset ”girl-friend” ja ”boy-friend”. He eivät yleensä ole ihmisiä, joiden kanssa suunnitellaan avioliittoa.

2. *Eloonjäämiseksi (survival sex)*

Jos naisella ei ole mitään muuta keinoa elättää itseään ja lapsiaan, hän ajautuu suhteisiin, missä hän saa taloudellista tukea ja turvaa seksiä vastaan. Tämä eroaa edellisestä siinä, että naisella ei ole muuta vaihtoehtoa kuin myydä seksiä pysyäkseen hengissä. Näin hän saa rahaa ruokaan, vaatteisiin, lääkkeisiin ja asumiseen.

3. *Sukupolvien välinen seksi ja "namusedät" (sugar daddies)*

Vanhat miehet liikkuvat koulujen läheisyydessä etsimässä nuoria tyttöjä, joita he houkuttelevat mukaansa lupaamalla ruokaa, rahaa bussilippuun tms. Tytöt ajautuvat näihin suhteisiin myös saadakseen erilaisia ylellisyystavaroita ja näin vahvistavat omaa asemaansa tyttöjoukossa.

4. *Seksityöläisyys*

Seksityöläisyyttä on siellä, missä ihmisiäkin. Aina ei välttämättä ole kyse taloudellisesta ahdingosta, vaan esimerkiksi opiskelijatyöt voivat ansaita itselleen lisätuloja seksityöllä kokematta silti itseään prostituoiduiksi.

5. *Seksielämää säätelevät tabut*

Seksiin liittyy monenlaisia perinteisiä sääntöjä. Varsin usein ne liittyvät raskauteen ja synnytykseen. On yleinen käytäntö, että pariskunta keskeyttää seksielämän jossain raskauden vaiheessa, koska yhdynnän pelätään vaurioittavan sikiötä. Monella alueella vaimo ei saa harjoittaa seksiä miehensä kanssa kahteen vuoteen synnytyksen jälkeen. Syyksi mainitaan esimerkiksi se, että lapsi voi sairastua tai kuolla, jäädä kehityksessä jälkeen tms. Ei pidetä sopivana, että uusi raskaus alkaa ennen kuin edellinen lapsi on kaksivuotias. Isoäidit ja tädit voivat valvoa hyvinkin aktiivisesti, että pariskunta noudattaa tällaista perhesuunnittelua. Monivaimoisessa yhteisössä asia ei tuottanut ongelmia, kun mies saattoi jatkaa seksiä muiden vaimojensa kanssa. Yksiavioinen mies helposti ajautuu rinnakkaisuhteisiin.

Vaihdevuosi-iän alettua naisella ei perinteen mukaan enää ole seksuaalisia velvoitteita miestään kohtaan. Vaihdevuosien jälkeinen seksi on häpeäksi naiselle. Miehen odotetaan etsiytyvän rinnakkaisuhteeseen nuoremman naisen kanssa. Vaimokin kyllä voi harrastaa satunnaista seksiä jonkun muun miehen kanssa kuin omansa.

6. *Lesken periytyminen*

Leskeksi jääminen on naiselle suuri onnettomuus. Suurin osa maaseudun naisista on taloudellisesti täysin riippuvainen miehestään. Tavallista on, että miehen kuoltua tämän sukulaiset vievät leskeltä kaiken, jopa lapset, sillä näiden katsotaan kuuluvan miehen suvulle. Naisen edellytetään menevän uudeksi vaimoksi miehensä veljelle, jolloin omaisuus ja lapset pysyvät suvulla. Jos hän kieltäytyy, hänet suljetaan yhteisön ulkopuolelle. Joissain kulttuureissa leskeytymiseen liittyy ns. lesken puhdistus (widow cleansing), mikä ei juuri eroa raiskauksesta. Siinä kuolleen miehen veli tai muu sukulainen pakottaa lesken yhdyntään ”päästääkseen vainajan hengen vapaaksi”.

7. *Väkivalta ja raiskaukset*

Karkein naiseen kohdistuva väkivallan muoto on raiskaus. Siinä on useimmiten kyse vallankäytöstä. Naisten parisuhteessaan kokema väkivalta on valitettavan tavallista. Vaimon tai tyttöystävän pahoinpitelyä pidetään miehelle kuuluvaksi oikeudeksi, miehen mittana. Jos nainen nousee julkisesti miestä vastaan, vaikkapa ilmiantamalla tämän poliisille, se on häpeäksi miehelle. – Koulutyttöjen raiskaus perustuu monesti yleiseen uskomukseen, että seksi neitsyen kanssa parantaa aidsin.

8. *Rituaaliseksi*

Perinteisissä uskonnoissa pyritään rituaalien kautta vaikuttamaan henkimaailmaan. Joistakin niistä ei puhuta ääneen. Jos niistä kysyy, asia saatetaan kieltää. Yksi tällainen asia on yhdyntä juuri kuolleen puolison kanssa. Kun mies tai vaimo on menehtynyt, lesken on todistajien läsnä ollessa maattava ruumiin kanssa. Tämä kokemus on hyvin ahdistava ja traumatisoiva. Se voi lisäksi johtaa jopa hiv-tartuntaan. Taustalla on uskomus, että tällä suojellaan pariskunnan lapsia mahdollisilta onnettomuuksilta.

2.5 Hiv ja aids haasteena

Aids on iso ongelma Afrikassa. Useissa Afrikan maissa taudin levinneisyys on alle 2 %, kun taas esimerkiksi eteläisessä Afrikassa levinneisyys yli 15-vuotiaan väestön parissa on yli 20 %: Botswana 25 %, Lesotho 24 % ja Swazimaa 26 %. Etelä-Afrikassa luku on 18 %. Tansaniassa on alueita, joissa äitiysklinikoilla on mitattu jopa 60 %:n levinneisyys, vaikka koko maan väestöstä tartunnansaaneita arvellaan olevan vain vajaat 6 %.

(Vuonna 2012 hiv-tartunnan saaneita on arvioitu olevan 1,4 miljoonaa.) Iringan läänissä, mikä on perhetyön kehittämishankkeen ensisijainen toiminta-alue, levinneisyys on 17,5 %, mikä johtunee osittain siitä, että Tansania-Sambia -valtatie kulkee alueen halki. (HIV/aids situation, The country progress report 2012.)

Tartunnat tapahtuvat ensisijaisesti heteroseksin, synnytysten ja rintaruokinnan kautta. Muita riskitekijöitä ovat seksuaalinen riskikäyttäytyminen, runsas alkoholinkäyttö, leimautuminen, asian torjunta, vähäinen kondomin käyttö, moniavioisuus ja monet rinnakkaisuhteet, lesken periytyminen sekä miesten ympärileikkauksen vähäisyys.

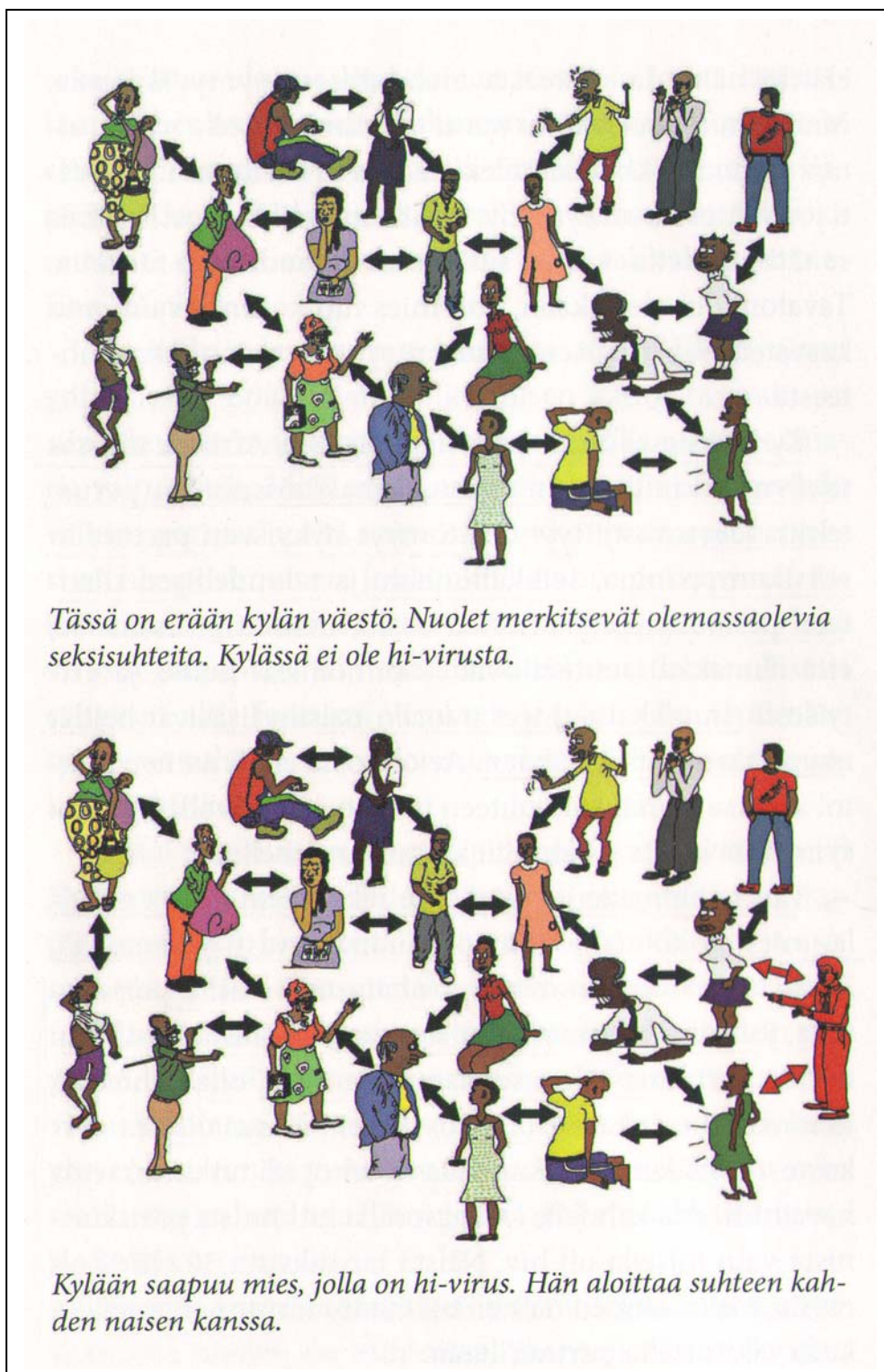
Tansanian valtio on tiedostanut ongelman ja lukuisia aidsin ehkäisyohjelmia on järjestetty niin valtion kuin erilaisten järjestöjen toimesta. Afrikassa on käytetty miljardeja dollareita aidsin voittamiseksi. Mutta tulokset ovat olleet varsin vaatimattomia. Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa aids on edelleen tilastoissa johtava kuolinsyy.

Hiv/aidsin ehkäisyohjelmien vähäisten onnistumisten yhtenä syynä on se, että on liiaksi lähdetty liikkeelle länsimaisen ajattelun lähtökohdista. Aids on myös paljolti nähty pelkästään lääketieteellisenä ongelmana. Todellisuudessa kyse on varsin monimutkaisesta sosiaaliin rakenteisiin ja kulttuureihin liittyvästä ongelmakentästä. Paikallisten kulttuurien ymmärtäminen on ensiarvoisen tärkeää. On tärkeää tutustua paikalliseen ajatteluun, erilaisiin käyttäytymismalleihin, tabuihin, uskomuksiin, arvoihin ja sosiaaliin rakenteisiin. (Duveskog, Bednarik, Kemppainen, Sutinen, 2009.)

Kouluista yleisesti puuttuu seksuaalikasvatus. Muutenkaan seksuaalisuudesta ei rohjeta puhua. Tansanian luterilaisen kirkon Tumaini-yliopiston ja Joensuun yliopiston yhteishankkeena kehitettiin erityisesti nuorille suunnattu Face to Aids (Sura ya Ukimwi) -verkkosivusto. Se tarjoaa tietoa nuorille aidsiin liittyvistä asioista, mm. siitä, miten hiv leviää ja miten ei. Se tuo esiin kertomusten kautta, miten aids vaikuttaa ihmisten elämään. (Sura ya UKIMWI – FACE of AIDS.)

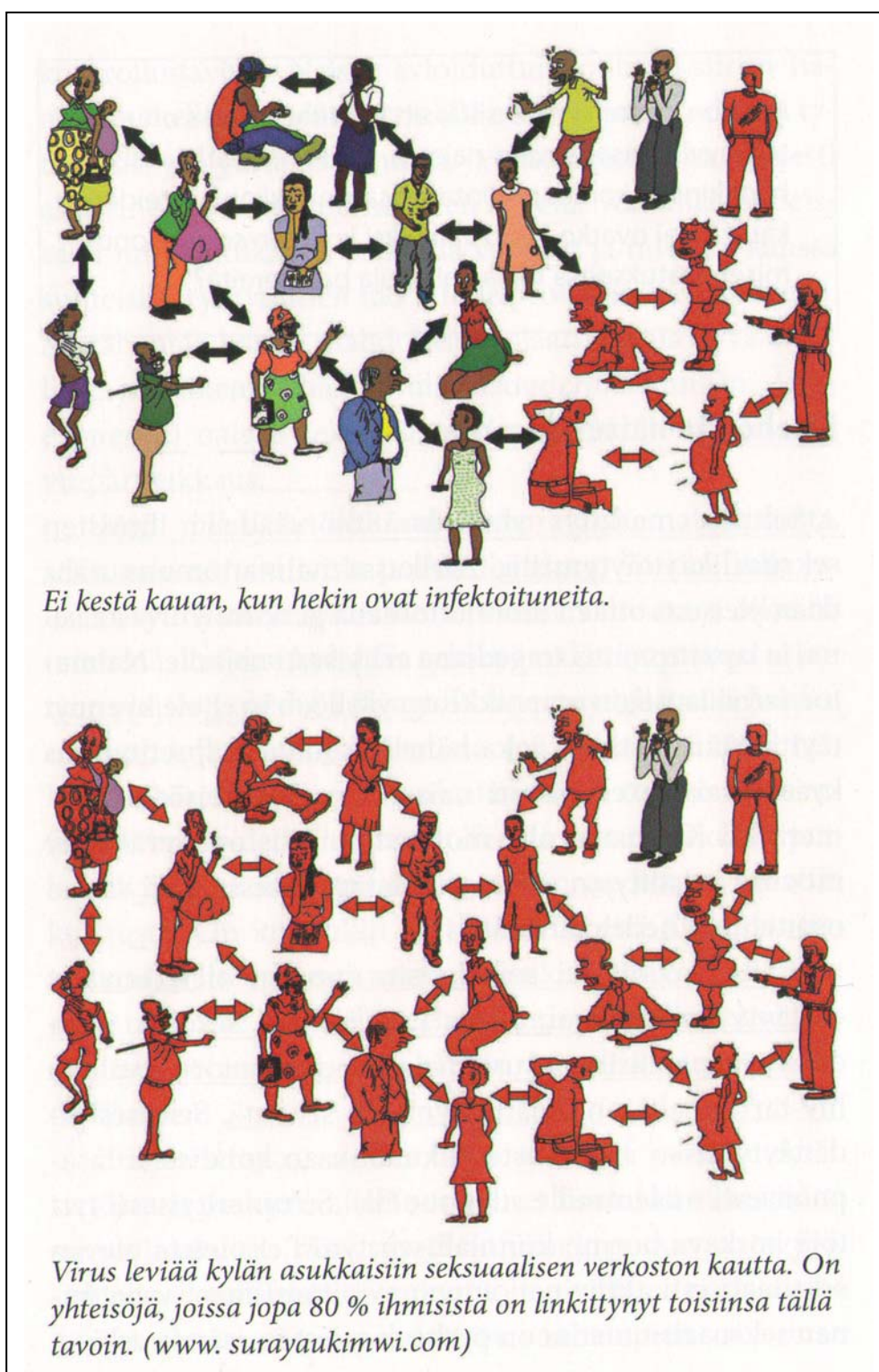
Hiv leviää monimutkaisten seksuaalisten suhteiden kautta:

Kuvio 1 (Kempainen 2011, s. 40)

Hiv leviää monimutkaisten seksuaalisten suhteiden kautta:

Kuvio 2 (Kemppainen 2011, s. 41)

2.6 Tyttöjen ja naisten sukupuolielinten silpominen

Maailman terveysjärjestö WHO määrittelee naisten sukupuolielinten silpomisen käsittelevän kaikki ne toimenpiteet, missä poistetaan naisen ulkoiset sukupuolielimet joko osittain tai kokonaan kulttuurisista tai muista ei-lääketieteellisistä syistä. Tämä perinne elää vahvana vielä tänäkin päivänä kymmenissä maissa lähinnä Afrikassa, mutta myös osissa Aasiaa, sekä Euroopassa ja Yhdysvalloissa maahanmuuttajien keskuudessa. Sitä perustellaan kulttuurisilla, uskonnollisilla ja puhtauteen liittyvillä syillä. Leikkaamisikä vaihtelee eri alueilla ja eri etnisissä ryhmissä. Tansaniassa käytäntöä tavataan joidenkin kansanryhmien keskuudessa etenkin maan pohjoisosissa.

Tyttöjen sukupuolielinten leikkaamiseen liittyy vahvasti sosiaalinen hyväksytyksi tuleminen. Niillä alueilla, missä käytäntöä tavataan, se on julkinen asia: yhteisössä tiedetään, kuka on leikattu, kuka ei. Tämän toimenpiteen kautta tytöistä ”tehdään naisia”, valmiita avioliittoon. Sen on myös katsottu olevan kunnollisen, kunniallisen ja naimakelpoisen naisen merkki. Ajatellaan, että se takaa tytön neitsyyden ennen avioliiton solmimista.

WHO:n mukaan tyttöjen ja naisten sukupuolielinten silpomisesta ei ole mitään terveydellistä hyötyä. Sen sijaan siitä aiheutuu paljon haittaa. Se voi aiheuttaa voimakasta verenvuotoa ja virtsaamisvaikeuksia, erilaisia tulehduksia, kuukautiskipuja, lapsettomuutta ja vaikeuksia synnytyksessä. Se voi myös vaikeuttaa naisen seksielämää aiheuttamalla esimerkiksi yhdyntäkipuja ja orgasmivaikeuksia.

Tyttöjen ja naisten sukupuolielinten silpomisen on kansainvälisesti todettu olevan vastoin ihmisoikeuksia. Se heijastaa syväälle juurtunutta epätasa-arvoa sukupuolten välillä ja on naisten diskriminointia. Se rikkoo myös lasten oikeuksia, sillä useimmiten se tehdään pienille tytöille. Käytäntö rikkoo ihmisen oikeutta terveyteen, turvallisuuteen ja fyysiseen koskemattomuuteen. Se on vastoin ihmisen oikeutta olla vapaa kidutuksesta ja epäinhimillisestä kohtelusta sekä oikeutta elämään niissä tapauksissa, mitkä johtavat kuolemaan.

(WHO, Sexual and Reproductive Health)

2.7 Mitä kirkot voivat tehdä?

Tansaniassa ja yleensäkin Afrikassa uskonnoilla on erittäin vahva asema ihmisten elämässä. Kirkoissa tarvitaan avointa keskustelua siitä, miten olisi mahdollista vahvistaa kristittyjen avioliittoja ja opettaa nuoria ihmisiä arvostamaan avioliittoa ja rakentamaan luottamuksellisia suhteita puolisoiden välille. Perinteisesti nuoret saivat erilaisten aikuistumisriittien kautta opastusta naisen ja miehen velvollisuuksista perheessä jne. Nämä riitit ovat paljolti jääneet historiaan. Tosiasia kuitenkin on, että nuoret edelleen meidän päivinämme tarvitsevat perheen ja yhteisön tukea kasvulleen ja kehitykselleen. Kirkolla on mahdollisuus toimia tässä vanhempien tukena.

Perinteisesti afrikkalaisissa kulttuureissa on ollut omat yhteisölliset tapansa käsitellä ihmisten välisiä ristiriitoja. Ihmisten koulutuksen lisääntyessä ja kaupungistumisen yleistyessä nämä sovittelut ovat jäämässä historiaan. Nyt kirkossa tarvitaan uudenlaista koulutusta neuvontatyöhön muuttuneen yhteiskunnan vaatimusten mukaisesti, mutta voimme ottaa opiksemme myös perinteisistä menetelmistä. Tansanian kirkon yliopisto on aloittanut erillisen ohjelman, missä koulutetaan työntekijöitä neuvontatyöhön.

Leslie E. Shyllon, afrikkalainen teologi, peräänkuuluttaa tehokkaampaa avioliitto- ja perheneuvontaa kirkoille: ”*Meidän ihmistemme tarvitsevat neuvoja, ohjausta, tietoa, koulutusta ja sielunhoitoa liittyen perheen kriisitilanteisiin. Voimme saavuttaa paljon, jos otamme askelia, jotka johtavat sympaattisen ymmärtämisen ja rakkaudellisen asioihin puuttumisen avulla asenteiden, käyttäytymisen ja suhteiden muutokseen, jotka rikastavat avioliittoa ja perhe-elämää.*” (Kyomo, Selvan, 2004 ss.46-48.)

Perheneuvonnassa on tärkeää ottaa huomioon ongelmien taustalla olevat tekijät. Tulokset voivat jäädä laihoiksi, jos koetetaan vain hoitaa näkyviä ongelmia.

On hyvä ottaa vastaan sukuperheen mahdollisesti antama tuki. Silti jokaisella perheellä tulee olla oikeus päättää itsenäisesti omasta elämästään. Sukuperhe on tärkeä tuen antajana, mutta se voi myös muodostua elämää rajoittavaksi taakaksi, jos vanhemmat tai appivanhemmat ryhtyvät liikaa määräämään nuoren parin elämää.

Tämän päivän Afrikassa avioliitto ja perhe ovat edelleen arvostetussa asemassa ihmisten ajattelussa. On kuitenkin nähtävissä merkkejä arvostuksen heikkenemisestä yhteiskunnallisten muutosten keskellä. Kirkkojen, koulujen, kotien ja erilaisten yhteisöjen tulee painottaa ihmisille avioliiton, perheen ja vastuullisen vanhemmuuden merkitystä. Tämä ei ole helppo tehtävä, mutta se on vaivan arvoista.

(Waruta, Kinoti, 2000, s. 115)

2.8 Kulttuurien muuttaminen (Changing Cultures) -hanke

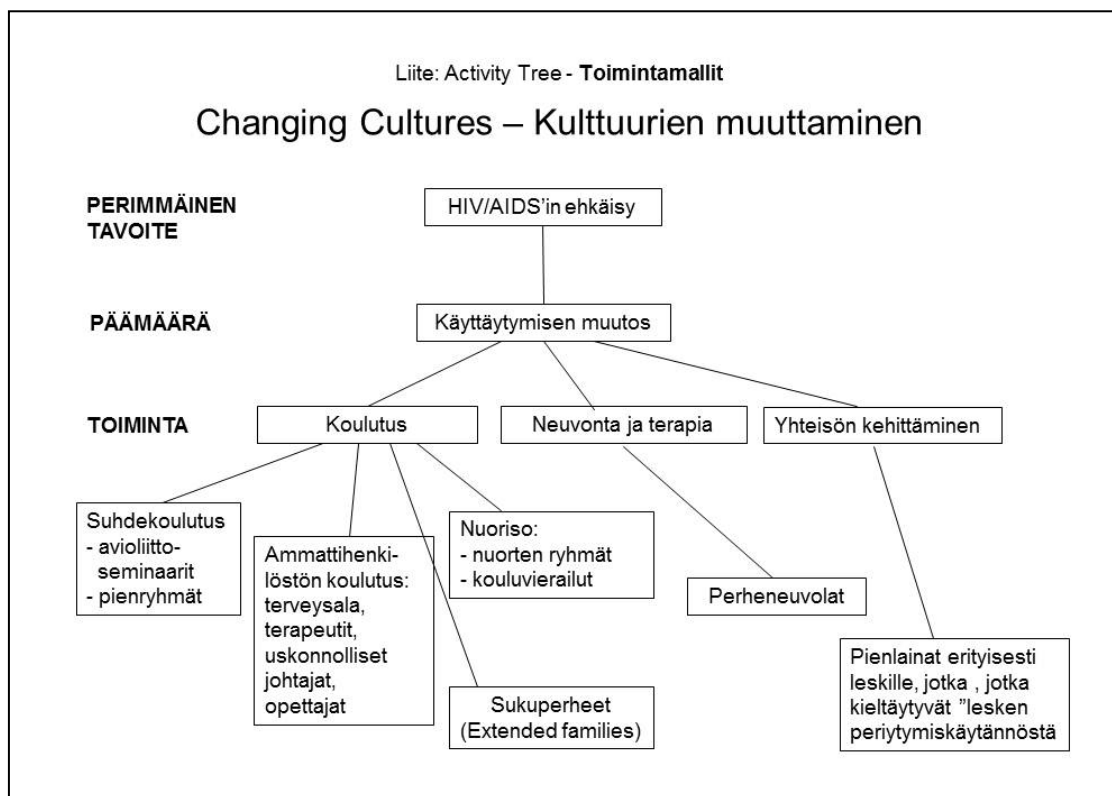
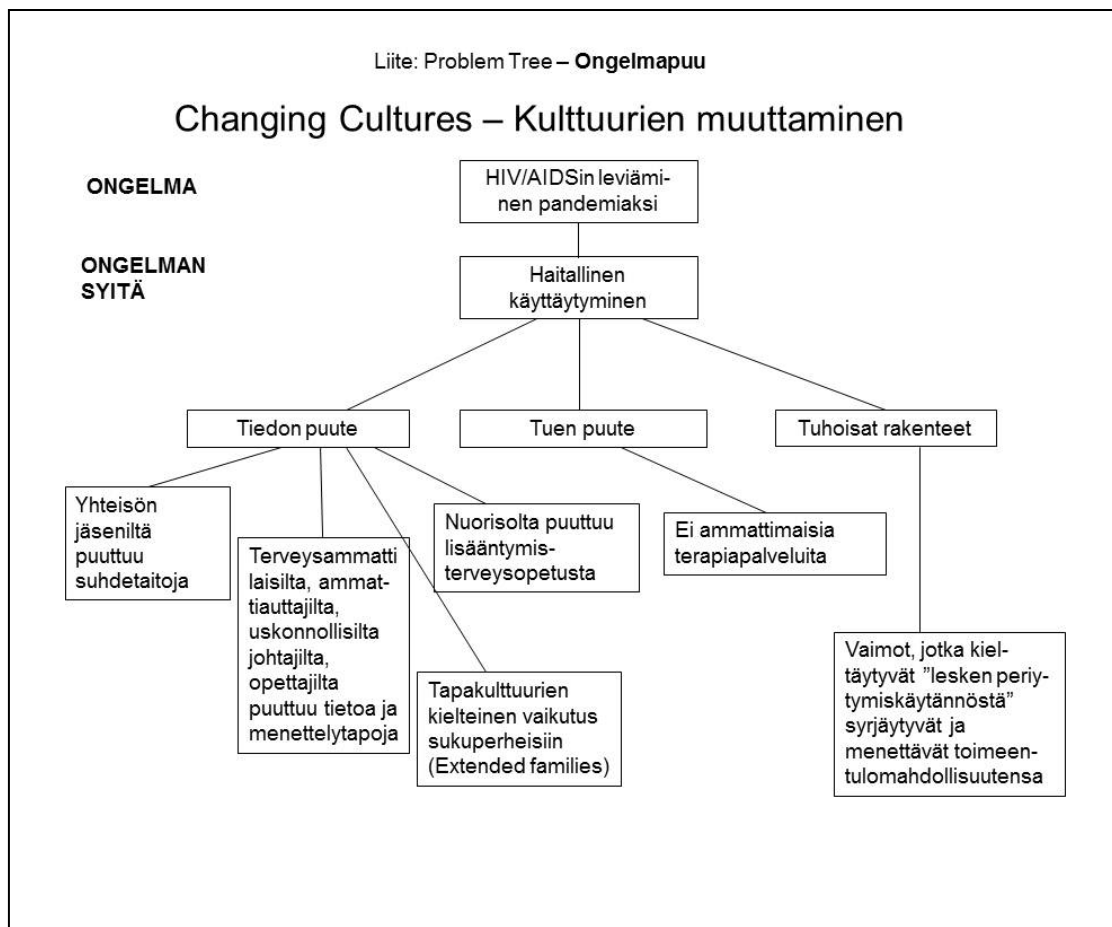
Tansanialainen pastori Anthony Kipangula opiskeli teologiaa luterilaisen kirkon ylläpitämässä Tumaini-yliopistossa. Opintojen aikana hän tuli tietoiseksi joistakin oman kansanryhmänsä perinteisistä käytännöistä, jotka selvästi hankaloittivat ja vaaransivat ihmisten perhe-elämää. Hän päätti suomalaisen opettajansa rohkaisemana tehdä näistä kulttuureista opinnäytetyönsä. Samalla hän myös ryhtyi opettamaan pariskunnille kristilliseen avioliittoon liittyviä asioita. Vastaanotto oli ollut erittäin myönteistä. Näistä pienistä aluista syntyi yliopiston alaisuudessa toimiva projekti, johon minäkin mieheni kanssa olen myöhemmin liittynyt vierailevana kouluttajana.

Changing Cultures -projektin hankesuunnitelmassa sanotaan seuraavasti:

”Hiv/aidsin leviäminen on saavuttanut pandeemiset mittasuhteet itäisessä Afrikassa. Kasuvat tartunnansaaneiden luvut vaikuttavat vakavasti Tansaniassa yhteiskunnan kaikilla tasoilla. Iringan maakunnassa, mikä on hankkeen ensisijainen toiminta-alue, on maan korkein tartuntatiheys, 17.5 %. Hiv/aidsin leviäminen liittyy sekä vanhoihin kulttuurillisiin tapoihin että nykyajan ilmiöihin ja arvoihin, kuten lesken periytyminen, rinnakkaissuhteet, vastikkeellinen seksi, eloonjäämiseksi ja muut sen kaltaiset.

Naisten ja miesten perinteiset sukupuoliroolit vaikuttavat myös vahvasti. Naisten enemmistöltä puuttuvat ihmisoikeuksiin kuuluvat perusasiat kuten oikeus suojautua tartunnoilta. Miehet ovat sidoksissa haitalliseen perinteiseen maskuliinisuuteen, mikä tekee heidät kykenemättömiksi ja haluttomiksi tukemaan naisten oikeuksia.”

Oheinen **ensimmäinen kaavio** kuvaa Changing Cultures -hankkeen perustana olevia yhteiskunnallisia ongelmia ja niiden taustalla vaikuttavia syitä:

Edellisen sivun **jälkimmäisessä kaaviossa** kuvataan keskeisimmät toimintatavat, millä todettuihin ongelmiin pyritään vaikuttamaan. Tärkeimpiä toimintatapoja ovat avio-
liittoseminaarit kylissä, perhe- ja seksuaalikasvatus yläkouluissa, tukiryhmät nuorille
ja leskille, neuvontapalvelut ja avioliiton tukihenkilökoulutus.

Tämän projektin koulutustarpeeseen liittyi se, että perhetyön kouluttajat Anna-Kaarina ja Matti Palmu kutsuttiin avuksi kehittämään Tansanian evankelisluterilaisen kirkon, erityisesti sen Eteläisen hiippakunnan perhekasvatusohjelmaa. Työskennellessämme aiemmin perhetyössä Etiopiassa teimme englanninkieliset Perhetyön kouluttajan käsikirjan (Strengthening the Family – A Trainer’s Handbook for Family Ministry) ja siihen liittyvän osallistujan kirjan (Learning Together - How to Strengthen the Family). Kyseiset kirjat oli toimitettu myös Tansaniaan. Niistä sai alkunsa ajatus kutsua meidät kouluttamaan myös Tansaniassa. Pastori Anthony Kipangula, joka toimii Changing Cultures -projektin johtajana, totesi kirjat käyttökelpoisiksi myös Tansaniassa. Hän on sittemmin kääntänyt mainitun käsikirjan suahilin kielelle.

Anthony ja Esther Kipangula yhdessä Anna-Kaarina ja Matti Palmun kanssa

3 TARKOITUS JA TAVOITTEET

3.1 Suomen Lähetysseuran Perhekasvatusohjelman työnäky

- Perhekasvatusohjelma pyrkii rakentamaan tervettä seurakuntaa ja yhteiskuntaa rakentamalla tervettä avioliittoa ja perhettä.
- Työllä halutaan rohkaista parisuhteissaan hyvinvoivia työntekijäpariskuntia levittämään hyvää sanomaa elämänsä esimerkillä ja opetuksellaan.
- Kristillisen perhemallin vahvistumisen kautta parannetaan tyttöjen ja naisten asemaa.
- Korostamalla uskollisuuden merkitystä parisuhteessa tuetaan aidsin ehkäisyä myönteisin keinoin.
- Tarjotaan nuorille seksuaalikasvatusta, missä tuodaan selkeästi esille satunnaisten seksisuhteiden vaarat ja uskollisen parisuhteen myönteiset puolet.
- Pyritään myös vahvistamaan seurakuntien perheneuvontavalmiuksia.

3.2 Perhetyön tavoitteet Tansaniassa

Perhetyön hankkeen tarkoituksena on, liittyen Tansanian kirkossa jo olevaan projektiin, kouluttaa kirkon työntekijöitä ja muita avainhenkilöitä perhetyöhön niin, että he kykenevät vaikuttamaan positiivisen muutoksen omassa ympäristössään. Tavoitteena on tukea ja kouluttaa aviopareja parisuhteen ja perhe-elämän kysymyksissä niin, että perhe-elämää vaikeuttavia, vahingollisia ja myös hi-virusta levittäviä käytäntöjä saadaan hillittyä. (Näitä ovat mm. pitkäkestoiset rinnakkaisuhteet). Kun ihmisten käyttäytyminen muuttuu, elämä perheessä paranee, ja myös hiv:n leviäminen saadaan kontrolliin. Tähän tarvitaan monipuolisia ihmissuhdetaitoja, ei yksistään tiedotus- ja kondomikampanjoita.

Kehittämishankkeella pyritään vahvistamaan perhekasvatustyötä Tansanian evankelis-luterilaisessa kirkossa. Ohjelman tavoitteena on kahden vuoden aikana kouluttaa kirkolle noin 30-50 perhetyön kouluttajaa, jotka koulutuksen saatuaan toimivat

avioliitto- ja perheasioiden kouluttajina ja neuvojina omilla alueillaan. Koulutettavat ovat tansanialaisia pariskuntia, jotka koulutuksen jälkeen opettavat avioliitosta ja perhe-elämästä, myös seksuaalisuuteen liittyvistä kysymyksistä. Kurssilaiset ovat pääasiallisesti luterilaisen kirkon jäseniä, mutta mukaan on kutsuttu muidenkin kirkkojen vastuunkantajia.

Koulutuksen avulla ihmiset tulevat tietoisiksi siitä, miten perinteiset arvot ja käytännöt - sekä myös tämän päivän käyttäytyminen - vaikuttavat pariskuntien ja perheiden elämään. Monet tavat ja ihmisten seksikäyttäytyminen voivat altistaa heidät hivertartunnoille. Perhetyöhön koulutetut henkilöt voivat omalla esimerkillään olla tuomassa muutosta omissa yhteisöissään siinä, miten rakentaa tervettä parisuhdetta ja perhe-elämää. He pitävät esillä mallia tasapainoisista ja tasa-arvoisista suhteista, missä keskinäinen kunnioitus ja hyvä vuorovaikutus toimivat. Haitalliset tavat, niin perinteiset kuin muualta omaksutut, jäävät syrjään. Uudet joustavammat ja sukupuoleen liittyvät tasa-arvoiset roolimallit vahvistuvat. Yhteistyökumppaneina Tansaniassa ovat pastori Anthony Kipangula ja hänen vaimonsa Esther Kipangula, jotka saavat samalla itse lisäkoulutusta perhetyöhön ja opettamiseen.

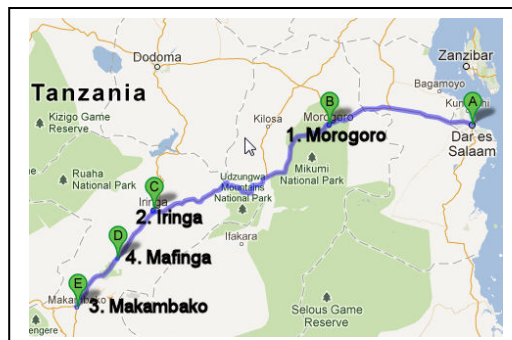
4 HANKKEEN TOTEUTUS

Hankkeeseen kuuluu kouluttajien kaksi matkaa Tansaniaan. Näistä ensimmäinen oli huhti-toukokuussa 2012 ja toinen on suunniteltu vuoden 2013 lopulle. Lisäksi pastori ja rouva Kipangula vierailivat Suomessa Lähetysseuran järjestämällä Perhetyön neuvottelu- ja koulutuspäivillä elokuussa 2012. He esittelivät siellä Tansaniassa tehtävää perhetyötä ja toivat virkistävän, afrikkalaisen lisän päivien keskusteluihin perhetyön tarpeellisuudesta ja mahdollisuuksista. Saimme samalla tilaisuuden yhdessä suunnitella vuoden 2013 koulutusmatkaamme.

4.1 Ensimmäinen koulutusmatka Tansaniaan

Kevään 2012 matkan tarkoituksena oli ensinnäkin saada kokonaiskuva niistä haasteista, joita Tansaniassa on perhetyön kehittämistä ajatellen. Näitä haasteita on

edellä kuvattu viitekehys-luvussa. Matkalla pyrimme myös tutustumaan Tansanian luterilaisen kirkon työhön maan eteläosissa, mihin matkamme suuntautui. Tapasimme kirkon työntekijöitä, myös Eteläisen hiippakunnan piispan, joiden kanssa keskustelimme perhetyön tarpeista ja kehittämismahdollisuuksista. Pastori ja rouva Kipangulan opastamina saimme vieraila eri paikkakunnilla.

Neljä kurssipaikkakuntaa Tansaniassa huhti-toukokuussa 2012

4.1.1 Perhetyön peruskurssit

Vaikka Lähetysseuran kansainvälisen perhetyön tukiohjelman varsinaisena tarkoituksena on tarjota kirkolle nimenomaan kouluttajakoulutusta, monessa maassa olemme kuitenkin joutuneet aloittamaan perustason koulutuksesta. Näin tapahtui myös Tansaniassa, missä pidimme alkuun kaksi perhetyön peruskurssia kirkon työntekijäpariskunnille kahdessa eri hiippakunnassa, Morogorossa ja Iringassa. Yhteensä kurseilla oli 24 pariskuntaa ja kolme ilman puolisoa mukaan tullutta. Kurssit, joihin sisältyi paljon ryhmäkeskusteluja erilaisin kokoonpanoin muodostetuissa ryhmissä, antoivat kouluttajille hyviä välähdyksiä avioliiton ja perheiden kysymyksiin Tansaniassa.

Avioliiton peruskurssien tavoitteita ovat mm. avoin tunteiden ilmaiseminen ja keskinäisen läheisyyden vahvistaminen.

Kursseilla käsiteltiin seuraavia aiheita: ”Avioliiton perusta; Mitä odotan avioliitolta? Puhuminen ja kuuntelu; Arkirakkaus; Tunteet; Mies ja nainen avioliitossa – Seksuaalinen läheisyys; Avioliiton uhkatekijöitä; sekä Kirkon työntekijän perhe-elämästä”. Lisäksi ohjelmassa oli neljä raamattutuntia, jotka perustuivat Raamatun pariskuntien elämään. - Kurssiohjelma on liitteenä 1.

4.1.2 Seksuaalineuvontaa peruskursseilla

Pastori Kipangula ja vaimonsa Esther johtivat molemmilla kursseilla seksuaalisuutta käsittelevän osion. Heidän rohkeaa avoimuuttaan ja kurssilaisten reaktioita oli mielenkiintoista seurata niissäkin tilanteissa, joissa en tulkin puutteessa suahilinkielitaidottomana tiennyt, mitä puhuttiin. Ensimmäisellä kurssilla minulle ei nimittäin löytynyt tulkkia naisten ryhmäkeskustelua selostamaan. Kipangulan pariskunnan lähtökohtana opetustilanteissa on se, että ihmisillä on monia tietämättömyydestä johtuvia ongelmia, kun he eivät rohkene kysyä neuvoa. Toisaalta pastori toi myös esille sen, että monet ajattelevat seksin olevan vain lisääntymistä varten. Edelleen hän esitti, että valtaosa naisista ei osaa nauttia seksistä. Hänen mukaansa suuri osa yhdynnöistä avioliitossakin on raiskauksia. Pastori toteaa edelleen, että ihmiset eivät tiedä, miten seksuaalista halua voisi herätellä. Monille seksi on vain avioelämään kuuluva velvollisuus. Pariskunnan esityksissä tuotiin esille hyvin käytännöllisesti, miten aviopari voi valmistautua seksiin. Puhuttiin mm. siitä, miten erityisesti nainen tarvitsee aikaa valmistautumiseen.

Yhteisen alkujakson jälkeen miehet ja naiset jatkoivat asian käsittelyä omissa ryhmissään teemana: ”Mitä voit tehdä, jotta puolisoisi olisi tyytyväinen seksiin? Miten seksistä voi nauttia?”. – Naisten ryhmässä Mama Esther kertoi hyvin käytännönläheisesti seksielämästä: *”Naisilla on paljon tehtävää kotona. Ei silloin jaksa seksiä joka päivä! Ja jos haluaa valmistautua kunnolla seksiin, sekin vie aikaa.”* Lähtökohtana tähän oli kysymys, kuinka usein pariskunnan tulisi olla yhdynnässä. Puhuttiin myös erilaisista asennoista. Yksi naisista totesi: *”Ei me mistään asennoista tiedetä. Sen verran vaan, että nainen on alla ja mies päällä. Kun minä olin nuori, naimisiin menossa, ei kukaan minua opettanut!”*

Selvästi huomasin, että tällaista keskustelumahdollisuutta tarvitaan. Naiset olivat kysymyksissään paljon avoimempia ja suorasanaisempia kuin konsanaan vastaavissa kurssitilanteissa Suomessa. Alustusta kuunnellessani huomasin mieltäväni, miten vahvasti se keskittyi siihen, miten vaimo voisi miellyttää miestä: Huolehtia makuuhuoneen siisteydestä ja omasta puhtaudestaan, käyttää hajuvettä, riisua miehen vaatteet, hieroa tämän selkää jne. Ehkä taustalla on huoli siitä, että mies lähtee vieraisiin, jos oma vaimo ei ole riittävän viehättävä ja altis.

Kuvassa vasemmalla Mama Esther Kipangula opettaa naisia seksiasioissa. Oikealla on naisten ryhmätyöskentelyn raportti meneillään.

Kumpikin ryhmä toi keskustelun päätteeksi ajatuksiaan yhteisesti kuultaviksi. Pastori Kipangula päätti keskustelun toteamalla, että seksuaalisuus on avioliiton selkäranka. *”Seksuaalisuuteen liittyvät ongelmat ovat ennemminkin psykologisia kuin lääketieteellisiä. Jokaisen pariskunnan olisi hyvä saada jonkinlaista terapeutista tukea ja neuvontaa erityisesti seksin alueella.”*

4.1.3 Perhetyön kouluttajakurssit

Kahden peruskurssin jälkeen pidimme kaksi nelipäiväistä perhetyön kouluttajakurssia. Tarkemmin sanottuna kyse oli kummankin kouluttajakurssin alkuosasta. Kurssille osallistumisen edellytyksenä oli aikaisempi osallistuminen pastori ja rouva Kipangulan pitämään avioliittoseminaariin. Kurssilaiset tulivat mukaan pariskuntina. Kahdella kurssilla oli yhteensä 25 pariskuntaa. Kouluttajakurssilla käytettiin materiaalina tekemäämme kouluttajan käsikirjaa, suahilin kielelle käännettynä. Kurssin yhtenä tavoitteena on tarjota kurssilaisille mahdollisuus opettaa itse. Siksi kurssin alussa heille annettiin aiheet, joita he sitten kukin pariskunta vuorollaan opettivat yhdessä. Yllättävän hyvin ja rohkeasti kurssilaiset tarttuivat haasteeseen. Jokseenkin kaikille tämä

oli ensimmäinen tilanne, missä mies ja vaimo opettavat yhdessä. Ja etenkin suurimmalle osalle naisista se oli ensimmäinen kerta, kun he ylipäätään opettivat jossakin. Mama Esther Kipangula kertoi omaa tarinaansa rohkaisuksi kurssin naisille. Hänellä ei aikanaan ollut mahdollisuutta koulunkäyntiin. Miehensä tuella hän opetteli ensin lukemaan ja kirjoittamaan. Nyt hän on päässyt opiskelemaan jopa englantia Keniassa kielikursseilla. Vähitellen hän on myös rohkaistunut opettamaan enemmän kulkiesaan miehensä kanssa kursseja pitämässä.

Kuvassa vasemmalla Kipangulan pariskunta opettaa kouluttajakurssin alussa. Oikealla kurssilaispariskunta on vuorollaan pitämässä harjoitustuntia.

Jokaisen opetusosion jälkeen käytiin johdollamme yhteinen palautekeskustelu. Siinä kiinnitettiin huomiota käytännön opetusmenetelmiin, mutta myös siihen, tuliko aihe ymmärrettävästi ja riittävän selkeästi käsitellyksi. Kurssilaiset toivat aktiivisesti esille omia havaintojaan ja rohkaisivat toinen toisiaan opetustehtävässä.

Kurssilla käsiteltiin seuraavia aiheita: ”Avioliiton perusteet; Avioliitto ja sukuperhe; Puhuminen ja kuuntelu; Päätöksenteko; Tunteet; Avioliiton uhkatekijät; Anteeksiantaminen; Lapset.” Lisäksi oli neljä raamattutuntia raamatun pariskuntien elämästä: mitä me voimme oppia niistä. – Kouluttajakurssin ohjelma on liitteenä 2.

Kouluttajakurssin päätteeksi tehtiin toimintasuunnitelmaa tulevalle vuodelle. Koulutus nimittäin jakaantuu kahteen osaan. Toinen vastaavanlainen neljän päivän kurssi pidetään ensi vuonna. Väliaikana osallistujien tulee käytännössä harjoitella opettamista eli järjestää perhetyöhön liittyvää opetusta omalla kotiseudullaan vähintään viidestä eri aiheesta. Heidän tulee myös raportoida työstään pastori Kipangulalle hyvissä ajoin ennen ensi vuoden jatkokurssia. – ”Perhetyön kouluttajakurssien kokonaissuunnitelma 2012–2013” on liitteenä 3.

4.1.4 Kouluttajakurssilaisten palautetta

Kurssin päätyttyä pyysimme osallistujia kertomaan vaikutelmistaan. Palaute oli ylenpalttisen myönteistä. Kurssilaiset olivat kiitollisia mahdollisuudesta osallistua koulutukseen. He totesivat, että kurssi oli antanut heille eväitä myös oman avioliiton hoitoon. Kaikki ilmaisivat halunsa kertoa oppimistaan asioista edelleen. Naiset iloitsivat siitä, että he olivat päässeet opettamaan ensimmäistä kertaa elämässään.

Kouluttajakurssin palautekeskustelussa käytettiin apuna tunnekortteja.

Eräs kurssilainen totesi: *"Olemme oppineet niin monenlaista. Olen toivonut, että joku tulisi opettamaan seurakunnassamme. Olin kateellinen Mama Estherille ja pastori Kipangulalle, kun he tulivat yhdessä meille opettamaan. Nyt olen itsekin oppinut opettamaan näistä asioista!"* Toinen taas kertoi epäilyistään: *"Minua vähän epäilytti ennen kurssia, onko tästä jotain hyötyä. Mutta nyt olen iloinen, että tulin. On kuin kivi olisi heitetty veteen ja aallot lähtevät siitä joka suuntaan."* Eläkkeellä oleva opettaja kommentoi: *"Olen oppinut uusia tapoja opettaa. En koskaan aiemmin ole opettanut kenenkään kanssa yhdessä. Tämä on ollut uutta opettelua. Olen oppinut paljon."*

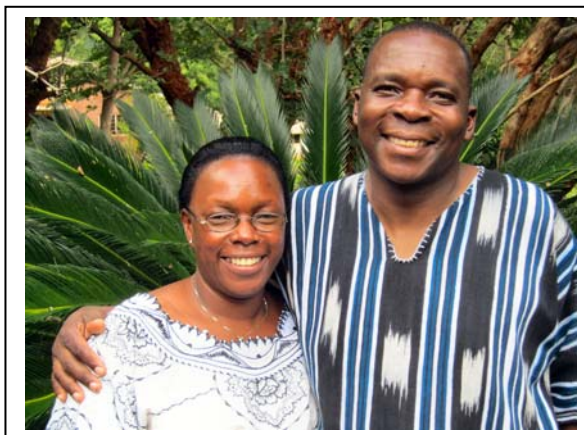

4.2 Toinen koulutusmatka vuonna 2013

Vuoden 2013 koulutusmatkaa suunnitellessamme ajatuksena on ollut, että Kipangulan pariskunta yhdessä tänä vuonna kurssilaisena olleen eläkeläisopettajapariskunnan kanssa pitäisi nyt pidettyjen kouluttajakurssien jatko-osat. Ennen ensi vuoden matkaamme näiden kahden pariskunnan tulisi myös pitää uusille kohderyhmille peruskursseja. Näin korostuisi se tavoitteemme, että tämä työmuoto mahdollisimman nopeasti siirtyisi kokonaan paikallisten hoidettavaksi ja heidän vastuulleen.

Seuraaville peruskursseille olisi hyvä valita nimenomaan sellaisia kurssilaisia, jotka toimivat omilla alueillaan erilaisissa vastuutehtävissä. Tämän vuoden osallistujat olivat valtaosaltaan maanviljelijäpariskuntia, joiden toimintamahdollisuudet ovat rajalliset, rajoittuen lähinnä vain heidän omiin kyliinsä. Paikallinen piispakin esitti kouluttajakurssillamme vieraillessaan toivomuksen, että ensi vuoden kurseille kutsuttaisiin aluepastoreita tai muita vastuuhenkilöpariskuntia.

Me puolisoni kanssa vierailevina kouluttajina johdamme sitten tämänvuotiseen tapaan kouluttajakurssin ensimmäisen osan uusille ryhmille. Näille kurseille osallistuisi siis enemmän seurakuntien tai alueiden (rovastikuntien) pappeja ja muita vastuunkantajia. Heillä olisi tämänvuotisia kurssilaisia paremmin mahdollisuuksia vaikuttaa perhetyön vahvistumiseen osana kirkon työtä. - Suunnitelma on laajentaa perhetyön koulutusta myös muihin hiippakuntiin, mitkä eivät nyt ole Changing Cultures -hankkeen kohdealuetta.

Esther ja Anthony Kipangula

4.3 Seksuaaliterapiasta ja sen tarpeesta Tansaniassa

Kuten aikaisemmin on jo todettu, seksuaalisuus on yhä tansanialaisissa yhteisöissä eräänlainen tabu: siitä on varsin vaikea puhua. Siitä johtuu, että pariskunnat, joilla on vaikeuksia seksielämässään, eivät useinkaan lähde hakemaan apua. Toisaalta on myös todettava, että etenkin maaseudulla, missä Changing Cultures -projekti toimii, ei juuri löydy sellaisia koulutettuja ihmisiä, joilta edes voisi kysyä. Siksi projektissa on haluttu kouluttaa eräänlaisia vertaisohjaajia ja kouluttajia, jotka voivat antaa tukea ja neuvontaa erilaisissa parisuhteen kysymyksissä.

Kenialainen kliininen psykologi, pari- ja perheterapeutti Emmy M. Gichinga käsittelee kirjassaan Marriage Counselling erilaisia seksuaaliongelmia. Hänen mukaansa tavallisia esiin tulleita seksuaalielämän vaikeuksia ovat mm. erilaiset toiminnalliset häiriöt. Näitä ovat miehillä erektiovaikeudet, herkkä tai nopea siemensyöksy ja kivulias yhdyntä. Naisilla tavallisia vaikeuksia ovat kivulias yhdyntä, vaginismi (emätinkouristus), seksuaalinen haluttomuus ja orgasmivaikeudet. On tärkeää ohjata pariskuntaa hakemaan lääkärin apua, jos on epäilystä, että taustalla voisi olla jokin sairaus. Toisaalta, runsas alkoholinkäyttökin voi aiheuttaa esimerkiksi erektiovaikeuksia. Usein taustalla kuitenkin on erilaisia psykologisia syitä. Pastori Kipangula totesi erään kurssin lopulla, että jokaisen pariskunnan olisi hyvä seksiin liittyen saada terapeutista tukea ja neuvontaa. Kun koulutettuja seksuaaliterapeutteja on vaikea löytää, kouluttajakurssilla halutaan antaa koulutettaville perustason valmiuksia käsitellä myös seksuaalisuuden kysymyksiä. – Seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä käsitellään enemmän kouluttajakurssin jälkimmäisellä jaksolla, siis vuonna 2013.

Olen vuosien varrella monesti ollut kurssitilanteissa, missä naiset ovat vedonneet minuun seksielämästä keskusteltaessa: *”Voisitteko viedä miehilleme viestiä siitä, että he eivät pakottaisi meitä seksiin?”*. Miesten usein esittämä kysymys kuuluu: *”Mikä auttaa siihen, että vaimokin haluaisi seksiä?”* Itse asiassa molemmat kysymykset liittyvät samaan asiaan: Miten päästä siihen, että molemmat puolisoista saisivat seksistä iloa ja tyydytystä? Tarvitaan opetusta, mikä lähtee ihan perusasioista miehen ja naisen erilaisuudesta ja sen vaikutuksesta seksuaalisuuteen. Tarvitaan tietoa siitä, että seksuaalinen nautinto ei ole vain miesten oikeus, vaan se kuuluu

molemmille. Tarvitaan rohkaisua siihen, että seksuaalisuudesta voi ja myös pitää puhua. Monesti on myös tarpeen ”luvan antaminen” naisille seksistä nauttimiseen.

Seksuaalineuvonnassa ja -terapiassa puhutaan usein omaan kehoon ja sen tuntemuksiin tutustumisesta. Mutta miten rohkaista ihmisiä kiihottamaan seksuaalisesti itseään tilanteessa, missä suhtautuminen itsetyydytykseen on ristiriitaista ja kielteistä. Joissakin uskonnollisissa yhteisöissä sitä pidetään jopa syntinä. Monesti erityisesti naisille tuntuu olevan iso kynnyks kynnys rohkaistua ilmaisemaan omia seksuaalisia toiveitaan. Näissäkin kysymyksissä luvan antaminen voi olla yksi peruslähtökohta, kun pyritään auttamaan ihmisiä ratkaisemaan seksuaalisia vaikeuksia.

David Schnarchin ja Ruth Morehousen kehittämä pari- ja seksuaaliterapian kokonaisvaltainen työmalli (The Crucible Approach), jossa yhdistetään seksuaalisuus, intiimiys, psykologinen kasvu ja systeeminen vuorovaikutus, on mielestäni hyvä työväline. Siitä on apua myös kehiteltäessä avioliitto- ja perhetyötä, niin Tansaniassa kuin muissakin maissa.

Schnarchin mukaan nykyaikaisen seksuaaliterapian teoriassa ja käytännössä kaksi unohdettua aiheryhmää ovat persoonallinen kasvu ja ihmisten väliset ristiriidat. Nämä keskeiset osa-alueet vaikuttavat suuresti terapian tuloksiin. Niiden käsittelyssä tarvitaan vuorovaikutustaitoja, hyväksyntää ja anteeksiantamusta enemmän kuin perinteisiä herkkyysharjoituksia (sensitive focus exercises). The Crucible Approach on ensimmäinen erillistymiseen perustuva (differentiation-based) seksuaalisten toimintahäiriöiden ja seksuaalisen halun ongelmien hoitomuoto. Se lisää ihmisten emotionaalista tasapainoa ja heidän kykyään olla lähellä ja rakastaa.

Schnarchin lähtökohtana on, että seksuaaliongelmien ovat ihan tavallisia. Kaikilla on joskus vaikeuksia. Kun vaikeudet ovat kestäneet jonkin aikaa, niissä on kyse paljosta muustakin kuin vain siitä, että penis tai klitoris ei tottele omistajaansa. Kyse on kahdesta ihmisestä, joilla on hyvin monenlaisia tunteita itseensä ja toinen toiseensa liittyen. Hoidettaessa seksuaaliongelmia tarvitaan asian kokonaisvaltaista tarkastelua, missä on kyse parisuhteesta. Suhteen vahvistamiseen liittyy oleellisesti myös riittävä erillistyminen ja itsetuntemus ja kyky hyväksyä itsensä. (Schnarch 2003, s.2-5)

Monesti seksuaaliongelmien taustalla voivat olla esimerkiksi aikaisemmat traumaattiset kokemukset, joiden tiedostaminen voi auttaa ongelmien ratkaisemisessa. Sek-suaalihistorian tarkastelu on tärkeää, kun pyritään ratkaisemaan vaikeuksia. Ja kuten aikaisemmin on todettu, perinteet ja haitalliset tavat voivat myös olla aiheuttamassa ongelmia pariskunnan seksuaalielämälle.

5 POHDINTAA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

5.1 Tansanian perhetyön kehittäminen tulevaisuudessa

Perhetyötä ei Tansanian evankelisluterilaisessa kirkossa paljoa ole. Se on Luterilaisen maailmanliiton tilastoissa kolmanneksi suurin kirkko, 5,8 miljoonaa jäsentä, joten haasteita myös perhetyölle sillä riittää. Pastori Kipangulan (Tumaini-yliopiston) Chan-ging Cultures -projektin kohdealue on maan eteläosissa kahden eri hiippakunnan alueella, mutta projektin suoranaiset yhteydet näihin hiippakuntiin ja niiden alemmil-le tasoille ovat melko heikot. Sen seurauksena tämänvuotisten kouluttajakurssien opiskelijavalinnat olivat meidän näkökulmastamme hiukan ongelmallisia: mukana ei ollut ”avainhenkilöitä” edes seurakuntatasolta, puhumattakaan rovastikunnista tai hiippakunnasta. Suuri osa kurssilaisista oli maanviljelijöitä, jotka toimivat vapaaehtoi-sina vastuunkantajina seurakunnissaan. Heidän oikeutettu huolenaiheensa oli, anta-vatko seurakuntien pastorit heille mahdollisuuden opettaa. Kurssien osallistujajoukko oli hyvin aktiivista, mutta perhetyön strategiaa ajatellen kurssilaiset olisi voinut valita toisenlaisin perustein.

Peruskurssien palaute oli erittäin myönteistä. Tämä on ollut kokemuksemme muissa-kin maissa. Kansainvälisen perhetyön ohjelman päätavoitteita on kouluttajakurssien järjestäminen, mutta työn käynnistämiseksi olemme eri maissa joutuneet pitämään myös peruskursseja. Tansaniassa tilanne on parempi kuin monessa muussa maassa sikäli, että Kipangulat ovat jo pitäneet parikymmentä ”avioliittoseminaaria”, joita voisimme kutsua lyhyiksi avioliiton peruskursseiksi.

Tämänvuotisten kahden meidän pitämämme peruskurssin yksi tavoite olikin antaa Kipangulan pariskunnalle joitakin uusia vinkkejä perustason kurssien pitoon. He olivatkin ilahduttavan avoimia omaksumaan uusia ideoita ja toimintamalleja. Eräs välitön tulos Kipangulan pariskunnan mukanaolosta oli se, että Mama Esther rohkaistui ajatuksessaan opettaa tähänastista enemmän, ei vain olemaan miehensä mukana.

Pohdimme matkamme aikana moneen otteeseen yhdessä Kipangulan pariskunnan kanssa perhetyön tulevia näkymiä Tansaniassa. Pastori Kipangula näkee itsekin, että hänen työtilanteensa on lähestulkoon mahdoton. Hän on kirkkoherra, lääninrovasti (aluepastori) ja Changing Cultures -projektin johtaja. Miehellä on näin yksinkertaisesti liian monta eri vastuualuetta. Hän ilmaisi varsin suoraan toiveensa voida jossakin vaiheessa ryhtyä päätoimisesti perhetyöhön yhdessä vaimonsa kanssa. Iso kysymys vain on se, miten vapautua edes osasta nykyisiä tehtäviä.

Tansanian kirkossa hiippakunnat ovat erittäin itsenäisiä toiminnassaan, joten koko kirkon perhetyön strategian luominen voi olla vaikeaa. Muutamit hiippakunnat ovat ilmaisseet kiinnostuksensa perhetyötä kohtaan, mutta eri alueilla hankkeen toteuttamista uhkaa varojen puute.

5.2 Ratkaisukeskeinen lähestymistapa perhekasvatustyössä

Perhetyössä pyritään positiiviseen muutokseen. Avioliittokursseilla lähdetään liikkeelle siitä, mitä odotuksia osallistujilla on avioelämänsä suhteen. Naiset ja miehet pohtivat näitä kysymyksiä omissa ryhmissään. Tuloksena on lista erilaisista odotuksista, joihin yleensä myös sisältyy seksuaalielämään liittyviä toiveita ja odotuksia.

Ratkaisukeskeinen lähestymistapa lähtee liikkeelle ihmisten tavoitteista, ja keinoista, joilla hän voi saavuttaa tavoitteensa. Se onkin avioliittokursseilla toimiva, taustalla oleva viitekehys, minkä avulla toiveita ryhdytään toteuttamaan. Työskentelyn avulla tuetetaan pariskuntia arvioimaan nykyistä suhdettaan: mikä siinä on hyvää ja toimivaa. Keskustelun kautta etsitään keinoja, miten vahvistaa sitä hyvää, mitä suhteessa

jo on. Myöhemmässä vaiheessa pohditaan, mitkä asiat aiheuttavat ongelmia. Ja lopulta etsitään yhdessä keinoja muutoksen saavuttamiseksi.

5.3 Voiko ja saako kulttuuria muuttaa?

Lähetysjärjestöjä on eri aikoina syytetty siitä, että ne ”tuhoavat paikallisia kulttuureita”. On hyvä kuitenkin pitää mielessä, että kulttuurit sinänsä jo muuttuvat ja kehittyvät yhteiskunnan muutosten mukana.

Kansainvälinen ihmisoikeuksien julistus puhuu ihmisten luovuttamattomasta oikeudesta tasa-arvoiseen kohteluun. Siihen sisältyy myös miehen ja naisen tasa-arvoisuus avioliitossa. Monesti kuitenkin voidaan todeta, että naisten kohdalla monissa maissa näiden oikeuksien toteutuminen on vielä vajavaista. Yhdeksi syyksi tähän mainitaan usein kulttuurikysymykset ja sosiaaliset normit.

Perhetyön kautta pyritään auttamaan paikallisia ihmisiä arvioimaan itse omaa kulttuuriaan ja erilaisia kulttuureihin liittyviä uskomuksia tuomalla tietoa erilaisista parisuhteen ja perheen elämään vaikuttavista asioista. Tansaniassakin on paljon erilaisia tapoja, jotka ovat selkeästi haitallisia parisuhteelle ja perhe-elämälle. Itse ajattelen, että olisi eettisesti väärin olla nostamatta näitä epäkohtia esiin. Siksi voin todeta, että perhetyö todellakin voi ja saa muuttaa paikallisia kulttuureita. Mutta se ei tee sitä ulkopuolisena toimijana, vaan yhdessä paikallisten työntekijöiden kanssa.

LÄHTEET

Changing Cultures, Projektisuunnitelma, Suomen Lähetysseura, maaliskuu 2010.

Duveskog M, Bednarik R, Kemppainen K, Sutinen E; *Designing a Story-Based Platform for HIV and AIDS Counseling with Tanzanian Children* ; IDC 2009; Como, Italy.

<http://cs.joensuu.fi/pages/int/pub/duveskog09.pdf>

Gichinga, Emmy M., Marriage Counselling, A Counselling Guide, GEM Counselling Services, Nairobi-Kenya 2005

HIV / aids situation in Tanzania, The country progress report March 2012.

Kemppainen Kati; Positiivinen – AIDS Afrikassa, Suomen Lähetysseura, Helsinki 2011.

Kyomo Andrew A. & Selvan Sahaya G. Marriage and Family in African Christianity, Action Publishers, Nairobi, Kenya 2004.

Perhekasvatustyön tukiohjelma, Suomen Lähetysseuran ulkomaanosaston hanke-suunnitelma 2010-2014

Schnarch, David, Passionate Marriage, Love, Sex and Intimacy Alive in Emotionally Committed Relationships, An Owl Book, Henry Holt and Company, New York 1998

Schnarch, David, Resurrecting SEX, Solving Sexual Problems and Revolutionizing Your Relationship, Quill, An Imprint of HarperCollins Publishers, New York 2003

Suomen Lähetysseuran verkkosivut,

http://www.suomenlahetykseura.fi/ls_fi/www/lahetykseura/etusivu/tyomme/maat/lahetysty_tansaniassa/

Sura ya UKIMWI – FACE of AIDS. <http://www.surayaukimwi.com>

Waruta Douglas W. & Kinoti, Hannah W. Pastoral Care in African Christianity, Action Publishers, Nairobi, Kenya 2000.

WHO, Sexual and Reproductive Health, Female Genital Mutilation, <http://www.who.int/reproductivehealth/topics/fgm/en/index.html>

LIITE 1

Evangelical Lutheran Church of Tanzania (ELCT) - Family Ministry Training Program
BASIC MARRIAGE COURSE FOR COUPLES in Iringa April 16-19, 2012; THE IMPLEMENTED TIME TABLE

The facilitators were Mrs. Anna-Kaarina and Rev. Matti Palmu (if not otherwise mentioned).

	1st Day (Monday April 16)	2nd Day (Tuesday April 17)	3rd Day (Wednesday April 18)	4th Day (Thursday April 19)
7.45-8.30		Breakfast	Breakfast	Breakfast
8.30-8.50		Morning Prayer	Morning Prayer	Morning Prayer
8.50-10.00		5 - Bible Study (Mary&Joseph)	9 - Bible Study (Song of Songs)	12- Bible Study (Priscilla&Aquila)
10-10.30	Coffee or Tea	Coffee or Tea	Coffee or Tea	Coffee or Tea
10.30-12.30	Opening by Rev. Donald. Getting to know each other. 1 - Introduction of Course. "The Building Blocks of Relationship"	6 - Speaking and Listening Couple Discussions at 11.15-	10 - a) Woman in Marriage b) Man in Marriage	13 - The Church Worker's Family Life
12.30-13.30	Lunch	Lunch	Lunch	Lunch
13.30-15.00	2 - Bible Study (Adam & Eve) 3 - The Foundation of Marriage	7 - Daily life in Marriage; Signs of Love	Woman / Man in Marriage (Continued.)	Final Discussion Conclusion Spiritual Program
15.00-15.30	Coffee or Tea	Coffee or Tea	Coffee or Tea	Coffee or Tea
15.30-17.00	4 - What do I expect of Marriage?	8 - Emotions	11 - The Troubles of Marriage	

LIITE 2

Evangelical Lutheran Church of Tanzania (ELCT) - Family Ministry Training Program

TRAINING OF TRAINERS' (TOT) FOR FAMILY MINISTRY

WORKSHOP 1 & 2 (Makambako & Mafinga) APRIL-MAY 2012; TIME TABLE PAGE 1

	Arrival Day	1 st Day	2 nd Day	3 rd Day	4 th Day	Departure Day
7.15-8.00		Devotion	Devotion	Devotion	Devotion	Devotion
8.00-8.45		Breakfast	Breakfast	Breakfast	Breakfast	Breakfast
8.45-10.15		Opening Getting to know each other	Bible Study BS 2 Abraham & Sarah Facilitators:	Bible Study BS 12 Hosea & Gomer Facilitators:	Bible Study BS 15 Priscilla & Aquila Facilitators:	Departure from Course Place
10.15-10.45		Break	Break	Break	Break	
10.45-12.30		Workshop Introduction: About Family Ministry How to use the Handbook? Learning Period (LP) 1 Anna-Kaarina & Matti	Work on the Handbook The Participants Practising: LP 6-7 Speaking&Listening Facilitators:	Work on the Handbook The Participants Practising: LP 14-15 Obstacles Facilitators:	Making Action Plans for Family Ministry General Discussion	
12.30-13.30		Lunch	Lunch	Lunch	Lunch	
13.30-15.00		Bible Study (BS) 1 Adam&Eve AKMP LP 2 Foundation of Marriage Anna-Kaarina & Matti	Work on the Handbook The Participants Practising: LP 8 Decision-Making Facilitators:	Work on the Handbook The Participants Practising: LP 16Forgiveness Facilitators:	General Discussion on Family Ministry	
15.00-15.30		Break	Break	Break	Break	
15.30-17.00	Arriving at Course Place	Work on the Handbook LP 5 Marriage and Extended Family Esther & Anthony	Work on the Handbook The Participants Practising: LP 10 Emotions Facilitators:	Work on the Handbook The Participants Practising: LP 24-25 Children Facilitators:	Evaluation Final Discussion Conclusion Spiritual Program	
	Supper	Supper	Supper	Supper	Supper	

LIITE 3

Evangelical Lutheran Church of Tanzania (ELCT) - Finnish Evangelical Lutheran Mission (FELM)
Family Ministry Training Program

TRAINING OF TRAINERS' (TOT) FOR FAMILY WORK

OVERALL COURSE PLAN

A) TOT-Course, PART ONE – 2012

A1) 24.-27.4.2012 Makambako

A2) 30.4. -3.5.2012 Mafinga

Workshop Introduction

About Family Work (Ministry)

How to use the Participant's Book for Family Ministry?

Learning Periods:

1. LP 1, Introduction
LP 2, Foundation of Marriage
2. LP 5, Marriage and Extended Family
3. LP 6-7, Speaking&Listening
4. LP 8, Decision-Making
5. LP 10, Emotions
6. LP 14-15, Obstacles
7. LP 16, Forgiveness
8. LP 24-25, Children

Making Action Plans for Family Work (Ministry);

General Discussion on Family Work (Ministry)

Evaluation

Bible Studies:

9. BS Bible Study 1, Adam&Eve
10. BS 2, Abraham & Sarah
11. BS 12, Hosea & Gomer
12. BS 15, Priscilla & Aquila

B) Practice in participants' own Churches before end of July, 2013

- The participants are to teach in their local Churches FIVE TOPICS (each for one double period, that is for about one and half hours including the discussion time).
- The topics may be taken freely from the "Trainer's Handbook for Family Ministry".
- Written reports (using the form given to you) shall be sent to Pastor Anthony Kipangula latest at the end of August, 2013.

C) TOT-Course, PART TWO – 2013

- All the participants are to give (in addition to the written report sent in beforehand) an oral report on their service and experiences on the field of Family Ministry during the time before the Course Part Two.
- The topics to be dealt with during the Course, most of them facilitated by those participants, who did not have their turn in the Course Part One, are planned to be followings:

Learning Periods:

1. LP 3. What Do I Expect of Marriage?
LP 11. Daily Life in Marriage; Signs of Love
2. LP 12. Woman and Man - Different but Equal
LP 13. Woman in Marriage; Man in Marriage
3. LP 18. Domestic Violence
4. LP 19. Living According to One's Means
LP 20. Family Budgeting
5. LP 21. The Church Worker's Family Life
LP 22. The Day of Rest - Strengthening the Family
6. LP 27. Youth, Parents and the Marriage Preparations
LP 28. Youth before Marriage

Bible Studies:

7. BS 5. No Children but Love - Jacob and Rachel's Marriage
8. BS 10. Physical Love Without Shame - Shulammite Maiden and the Shepherd
9. BS 13. Trust in Marriage - Mary and Joseph's Submission to God and Each Other
10. BS 14. Money, Trust and Spirituality - The Falsehood of Ananias' and Sapphira

NOTE: The participants, who have participated the TOT Course, BOTH Part One AND Part Two, and who have reported on their Family Ministry service between the two courses, are given a Certificate at the end of TOT Course Part Two.

Inquiries:

Rev. Anthony Kipangula
antkiparev1980@ymail.com

Tel. +255 75 405 1571

Mrs. Anna-Kaarina Palmu
anna-kaarina.palmu@felm.org
Rev. Matti Palmu
matti.palmu@felm.org

Ukonkivenpolku 7 B 7, 01610 VANTAA, Finland,
Tel. +358 41 549 8449 (A-K), +358 40 581 7068 (M)